

4. GOLD, J. *Părinte în era digitală. Învăță-ți copilul cum să folosească adecvat rețelele sociale și aparatele digitale*. București: Trei, 2017.
5. MARTA, LOPEZ-JURADO. *Educacion para el siglo XXI* (Educația secolului XXI). Editura Descende de brower, 2011.
6. NICULESCU I. [online], disponibil la https://adevarul.ro/educatie/scoala/analiza-educatia-secolul-xxi-lucrul-echipa-abilitatile-deadaptare-1_5356a91b0d133766a800db1a/index.html
7. OCDE (2014), TALIS Results 2013: An International Perspective on Teaching and Learning [online], disponibil la <http://www.oecd.org/education/school/talis-2013-results.htm>, accesat la 26. 03. 2018.
8. OPREA, CRENGUTA-L. *Strategii didactice interactive*. Ed. a IV-a. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A., 2009.
9. Programul Educație 3.0. [online], disponibil la <https://iteach.ro/experiencedidactice/educatia-corelata-cu-cerintele-secolului-xxi>
10. TOUGH, P. *How Children Succeed*. Mariner Books; Reprint edition, 2013.
11. VIȘINICA D. [online], disponibil la <https://tribunainvatamantului.ro/2016/03/10/patru-reguli-esentiale-ale-invatarii-in-secolul-al-xxi-lea/>
12. https://adevarul.ro/educatie/scoala/analiza-educatia-secolul-xxi-lucrul-echipa-abilitatile-deadaptare-1_5356a91b0d133766a800db1a/index.html
13. <https://www.stiintaonline.ro/despre-educatie-secolul-21/>
14. <https://revistaprofesorului.ro/gamificarea-procesului-de-educatie/>

CONDIȚII DE EFICIENTIZARE A PROCESULUI DE FORMARE A CULTURII ECONOMICE LA PREADOLESCENȚI

*Oloieru Anastasia, profesor IPLT „Petru Rareș”, Chișinău
doctorandă, UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU: 37.016:33

Abstract

The article addresses the issue of conditions for streamlining the process of economic culture, formation in preadolescents in the family, with the contribution of the family. The article refers to concepts such as: economic culture of adults and children, economic education as part of economic culture, general human culture. There is a connection between culture and economic education and the values promoted by adults, children, family.

Key-words: Economic culture, preadolescents, conditions.

Educația economică, centrată pe formarea culturii economice, este o realitate a zilelor noastre, deoarece fenomenul de consumatorism excesiv și starea de subdezvoltare economică a societății se observă la nivelul mentalității, inteligenței, cât și a comportamentului irațional al fiecărui cetățean. Evident că pentru a fi eficientă, educația economică trebuie să reprezinte un proces pedagogic continuu, organizat și orientat spre formarea cunoștințelor, conștiinței, gândirii, atitudinii și a comportamentului economic rațional.

În cadrul educației, la general, și a formării culturii economice, în special, părinții dar și cadrele didactice sunt obligați să țină seama de particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor, de faptul că fiecare etapă de vârstă se caracterizează prin trăsături definitorii, care o diferențiază pe cea precedentă de cea următoare. Astfel, acțiunile educative exercitate în familie și în școală trebuie să fie unitare, raționale, continue, să se bazeze pe faptul că formarea și dezvoltarea economică a copilului se realizează în strânsă legătură cu dezvoltarea lui psihică, morală și fizică.

Preadolescența este perioada când copilului i se dezvoltă concepția despre lume și viață, este stimulată dorința de afirmare, crește interesul pentru problemele abstracte și de sinteză. Tot

atunci, se intensifică motivația pentru învățare, deoarece preadolescenții încep să-și dea seama că performanțele școlare vor conta în viitor. Rolul colaborării dintre părinți și profesori în această perioadă este unul extrem de important, de aceea trebuie create condiții și reguli operaționale astfel încât procesul de formare a culturii economice la preadolescenți să fie unul firesc și eficient.

În această ordine de idei, în baza analizei reperelor teoretice privind formarea culturii economice în cadrul familiei, investigații particularităților de vârstă a preadolescenților, abordate în contextul educației familiale, dar și în baza rezultatelor unei investigații preliminare pe un lot de 50 de preadolescenți și părinții acestora, vom prezenta și descrie condițiile psihopedagogice de formare și valorificare a culturii economice la preadolescenți în cadrul familial și cel școlar.

Condițiile de formare a culturii economice în cadrul familial sunt:

▪ ***Familiarizarea preadolescenților cu valorile economice în contextul vieții familiale***

Cultura economică este de neconceput fără valori vitale din care fac parte și valorile economice. Ele au o importanță decisivă în menținerea vieții omului și desigur că a familiei. *Valorile economice* sunt cele care satisfac necesitățile vieții. Ele sunt totdeauna valori-mijloc, deoarece servesc drept mijloace de satisfacere a necesităților omului. Printre principalele valori, care se referă direct la activitatea economică a unei familii, putem menționa: banii, resursele economice, prețul, munca. Însă, actualmente, știința economică este concepută tot mai des ca o știință morală, care urmărește nu doar formarea unei personalități economice raționale, dar și prudente. Astfel, atunci când formăm cultura economică a copiilor în cadrul educației familiale prin prisma valorilor economice, ne referim în primul rând la valorile morale corelate cu valorile economice. Plecând de la *Modelul de analiză a funcționalității valorilor socio-umane* (elaborat și fondat de cercetătoarea Cuznețov L. [3]), menționăm că cele mai esențiale valori morale corelate cu valorile economice sunt responsabilitatea, perseverența, prudența, raționalitatea, onestitatea, generozitatea, hărnicia, acuratețea și autocontrolul. Formarea culturii economice în familie prin cultivarea valorilor menționate pot mobiliza resursele interne ale personalității copilului în direcția eficientizării educației economice.

Totodată, părinții nu ar trebui să uite că orice atitudine exagerată este dăunătoare și poate fi cauza apariției unor deprinderi parazitare și a unor non-valori economice, cum sunt: egoismul, lenea, lăcomia, zgârcenia, dezordonarea etc. De aceea acțiunile educative parentale ar trebui să fie orientate către formarea unor deprinderi economice raționale privind resursele naturale, materiale și financiare ale familiei.

▪ ***Asigurarea unui climat familial pozitiv și valorificarea modelului parental de comportament economic***

Pentru o dezvoltare armonioasă a preadolescenților, inclusiv din punct de vedere economic, este necesar ca părinții să asigure un climat familial pozitiv și afectuos. În acest sens, adulții trebuie să-și mobilizeze resursele pentru a fi un model pentru copiii lor, deoarece este dificil să educăm comportamente raționale când părinții înșiși sunt dezordonați, risipitori, leneși și iraționali în acțiunile pe care le fac.

Pentru realizarea cu succes a sarcinilor educației economice în familie este necesar modelul adulților în ceea ce privește atitudinea lor față de muncă, față de problemele sociale, succesele lor în sporirea productivității muncii și bunăstării generale a familiei. Trebuie să le arătăm copiilor un exemplu demn de inițiativă, responsabilitate, hărnicie și organizare în muncă, astfel încât ei de la cea mai fragedă vârstă să înțeleagă motivele activității economice și de

muncă a adulților; să cunoască sursele veniturilor familiei și ale satisfacerii nevoilor tuturor membrilor ei. Pentru aceasta este necesar ca în familie să domine un anumit mod al comportării adulților, aceștia valorificând la început un minim de informație, care va fi comunicată copiilor, cu condiția că treptat (în funcție de vârstă), acesta va fi diversificat și aprofundat.

▪ ***Încurajarea comportamentelor raționale și economice adecvate a preadolescenților în familie***

Respectarea nevoilor preadolescenților are o importanță deosebită în procesul educației economice familiale, de aceea sarcina părinților este să țină cont de ele atunci când formează o conduită decentă la preadolescent. Una dintre manifestările accentuate la vârsta preadolescenței este independența comportamentală. Paralel cu nevoia de independență, se manifestă și nevoia de autodeterminare, chiar dacă la început, scopurile și obiectivele sunt formulate de părinți și profesori, spre sfârșitul stadiului, preadolescentul încearcă singur să-și formuleze obiective, să ia decizii și să acționeze. La fel, copilul își dorește o anumită autonomie financiară. Dorește să cheltuiască banii după bunul plac și deseori face greșeli din cauza unui comportament irațional și incompetent. Pentru a face față acestor schimbări în structura personalității copiilor, părinții trebuie să aleagă cele mai potrivite strategii educative, printre care: stimularea independenței copilului, prin încurajarea unor inițiative practice, de exemplu: prepararea bucatelor după propriile rețete; decorarea camerei cu postere, tablouri, schimbarea tapetelor, mobilei; mersul la cumpărături, alegerea vestimentației, încălțămintei, accesoriilor; respectarea opiniei proprii referitor la petrecerea timpului liber, vizitarea anumitor persoane, cu condiția respectării normelor moral-etice și a anumitor limite; încurajarea inițiativei și a spiritului antreprenorial în luarea deciziilor.

▪ ***Unitatea cerințelor față de educația preadolescenților privind comportamentul economic***

Normele, principiile și regulile conduitei, relaționării și educației familiale trebuie să fie respectate de către toți membrii familiei [Apud 2, p. 95]. Astfel, unitatea cerințelor se manifestă prin unitatea obiectivelor planificate de părinți și a cerințelor privind educația economică a copiilor. Se valorifică adecvat și constant rolurile materne și paterne; se respectă unitatea dintre cuvânt și faptă în cazul acțiunilor familiale; se oferă sprijin și ajutor, se delimitează clar libertățile și responsabilitățile copilului. Acest principiu asigură manifestarea individualității și dezvoltă capacitatea de a trăi echilibrat, alături de ceilalți. În acest sens, colaborarea dar și implicarea părinților în diverse activități școlare facilitează instruirea, socializarea, integrarea copiilor și ajută la respectarea unității cerințelor educației economice.

Condițiile de formare a culturii economice în cadrul școlar sunt:

▪ ***Asigurarea cadrelor didactice cu materiale conforme educației economice***

În cadrul experimentului pedagogic, pedagogii chestionați au remarcat o serie de deficiențe care persistă și împiedică calitatea instruirii economice. Printre acestea menționăm:

- insuficiența materialelor metodologice, a manualelor și ghidurilor, o percep 71% de subiecți;
- lipsa cursurilor de calificare / recalificare pentru profesori, au menționat-o 30% de subiecți;
- lipsa standardelor care stabilesc performanțele așteptate în cadrul educației economice, sunt percepute de 18% de subiecți;
- lipsa profesorilor de economie calificați, o percep 53% de subiecți;
- atitudinea neglijentă a părinților față de disciplinele economice a fost desemnată de 58% de subiecți. Prin urmare, o dificultate enormă în predarea disciplinelor economice este insuficiența

sau chiar lipsa materialelor didactice. Pedagogii care nu au o formare economică elementară, nu dispun de competențele necesare pentru a selecta și adapta conținuturile economice la diferite categorii de vârstă. Totodată, informația pe care se bazează aceștia în predarea disciplinelor economice este mult prea învechită și nu corespunde realității elevilor, fapt care duce la scăderea interesului și motivației de învățare pentru aceste discipline extrem de importante.

▪ ***Desfășurarea acțiunilor și activităților formării culturii economice a elevilor (uși deschise, concursuri)***

Formarea culturii economice la preadolescenți trebuie realizată formal, nonformal și informal. Dacă e să ne referim la educația economică formală, se vehiculează mai multe modalități de integrare a educației economice în planurile și programele de învățământ. Astfel se propune demersul infuzional; demersul modular; demersul disciplinar și demersul transdisciplinar [1].

Educația economică nonformală cuprinde ansamblul activităților realizate în afara sistemului școlar și se poate realiza prin emisiuni la radio sau televiziune, experiența părinților și a profesorilor, activitatea unor ziare și reviste etc. Printre activitățile extrașcolare practicate cu elevii în cadrul experimentului pedagogic enumerăm: elaborarea ziarului cu conținut economic al Liceului Teoretic „Petru Rareș”, scopul căruia este alfabetizarea economică, formarea gândirii economice, consolidarea culturii economice, prin intermediul parteneriatului educațional etc.

La fel, un impact pozitiv în cadrul acțiunilor nonformale a avut-o *Săptămâna de alfabetizare economică*, în care elevii s-au implicat activ în realizarea gazetelor de perete, placatelor, a pliantelor de informare, a concursurilor și în variate discuții la mese rotunde.

Educația economică informală completează cunoștințele elevilor și se poate realiza în cele mai diverse medii: în familie, în stradă, în cadrul cumpărăturilor, vizionând știrile la televizor etc.

▪ ***Sporirea motivației și interesului pentru studierea cursurilor opționale de educație economică***

Domeniul economic stârnește curiozitatea preadolescenților, deoarece acesta a pătruns în toate sferile vieții sociale. Conceptele economice sunt des întâlnite în familie, la școală, în magazin, în mass-media etc., ceea ce argumentează actualitatea și necesitatea studierii disciplinelor economice. Însă, învățarea economiei nu trebuie să fie redusă la asimilarea limbajului economic și a tehnicilor de calcul, ci trebuie să asigure formarea spiritului și a comportamentului economic rațional al elevului [Apud 4, p. 47]. În acest sens, o importanță deosebită în captarea și menținerea curiozității elevilor o au metodele de predare a disciplinelor economice. Pe lângă metodele tradiționale de lucru, printre care enumerăm: povestirea; conversația; descrierea; jocul; exercițiul; problematizarea; studiul de caz etc., este binevenită valorificarea metodelor activ-participative ca: brainstormingul, sinectica, exercițiul structurat, sarcini practice; dezlegarea unor mistere economice etc.

▪ ***Implicarea unor agenți economici în activitățile dedicate educației economice***

Una dintre problemele sistemului educațional, inclusiv a celui școlar, este discrepanța dintre formarea elevilor și cererea de pe piața muncii. La fel, orientarea profesională insuficientă, informația învechită privind profesiile cerute pe piață, lipsa culturii economice care se manifestă prin indiferența elevilor față de studii și muncă condiționează probleme și dezechilibre majore în economia societății. O îmbunătățire a situației ar fi colaborarea dintre sistemul de învățământ și agenții economici, prin invitarea specialiștilor din companii, bănci, întreprinderi etc., pentru efectuarea orelor cu elevii; instituirea claselor cu profil economic în gimnaziu și liceu; elaborarea

standardelor privind instruirea și formarea economică; formarea continuă și sistemică a cadrelor didactice care predau disciplinele economice etc. [5].

În această ordine de idei, în baza condițiilor identificate și descrise mai sus, **concluzionăm** că: în Era informației și globalizării, educația economică bazată pe formarea culturii economice a devenit mai importantă ca niciodată. Un parteneriat eficient între familie și școală are un rol decisiv în formarea culturii economice la preadolescenți, fiecare parte având responsabilitatea de a veni cu propuneri, inițiative și de a fi deschisă în sensul schimbării și învățării permanente alături de elevi.

Întrucât copiii sunt acei care asimilează informația nouă mult mai rapid, părinții au nevoie de ajutor și îndrumare în ceea ce privește sporirea calității educației economice familiale și, totodată, cadrele didactice au nevoie de investiții pentru îmbunătățirea instruirii economice în cadrul instituțiilor de învățământ.

BIBLIOGRAFIE

1. COJOCARU-BOROZAN, M., SADOVEI, L. Fundamentele științelor educației. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2014.
2. CUZNEȚOV, L. *Asigurarea normativității acțiunii educative în cadrul școlar și familial*. În materialele Conferinței științifice anuale a profesorilor și cercetătorilor „Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului”. Seria 19, vol. 2, pp. 95-101. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2017.
3. CUZNEȚOV, L. *Educație prin optim axiologic*. Chișinău: Editura Primex- Com, 2010.
4. Gherasim, I., Rolul motivației în reușita învățării disciplinelor economice. În: *Didactica Pro*. 2019, nr. 1 (113), pp. 44-47.
5. Agenda Națională de Business din Moldova, în ce măsură sistemul educațional din Republica Moldova satisfac nevoile de forță de muncă ale companiilor?, [vizitat: 27. 04. 2020]. Disponibil: http://www.viitorul.org/files/4539299_md_raportul_sinte.pdf

STRATEGII MAGISTRALE VALORIFICATE ÎN EDUCAȚIA DE GEN, COMUNE PENTRU FETE ȘI BĂIEȚI

*Duminică Stella, asistent univ.,
doctorandă IȘE*

CZU: 37.013:305

Abstract

The article highlights to the reader a key moment in gender education of preschoolers: knowledge, awareness in social learning of appropriate gender behavior, which would include: equity, equality, autonomy, responsibility, honesty, collaboration and relational partnership of boys and girls and would exclude: rejection, terrorization, exploitation, depreciation, etc. represents the main strategy of gender education and would substantially contribute to preventing gender inequality and emotional abuse.

Key-words: gender education, equality, equity, gender mainstreaming strategy, principles of gender education, gender culture, gender values, gender partnership.

Schimbările radicale în societate influențează mult comportamentul și relațiile dintre oameni, în special raporturile dintre genuri. Rolurile genurilor, caracteristicile și comportamentele atribuite mai mult băieților și fetelor sunt într-o continuă schimbare într-o instituție de educație timpurie. Pe măsură ce rolurile se modifică, unele dintre caracteristicile tradiționale nu mai sunt atât de strict determinate pentru un sex sau altul.

În contextul vizat considerăm oportun să scoatem în evidență **un moment cheie în educația de gen a preșcolarilor:** cunoașterea, conștientizarea în învățarea socială a